

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Richard Herman Sild
Sebastian Undu

Kevin Raim
Ivo Laanemets

Kaspar Luup
Riko Luup

Elias Heris
Klara Sedrik

Liisu Loore Kivistik
Õnnitleme vanemaid!

Hiiumaa huvikoolid ootavad põnevusega uut õppeaastat

Kooliaasta alguse puhul küsisime kolmelt Hiiumaal tegutseva huvikooli juhilt, milliste tunnetega lähevad nad vastu uuele õppeaastale.

Sellest sügisest on huvikoolidel ees mitmed põnevad muudatused.

Käina Kaunite Kunstide Kooli direktor Ly Meldorf räägib Hiiumaa Teatajale, et algav õppeaasta tuleb koolis erinev, kuna ajutiselt tuleb hakama saada palju väiksemal pinnal Käina ambulatooriumi hoones. „Samas teeb uue maja ehitus palju rõõmu, seega kindlasti elame selle keerulise aja üheskoos ilusti üle. Juba kevadel saame kolida väga pikalt oodatud uutesse ruumidesse ja meie õpilastel ning õpetajatel saavad olema kaasaegsed tingimused,“ ütleb Meldorf. Juunikuul seisuga on Käina huvikoolis täidetud 162 õppekohta ning õppetöö toimub nii Käinas, Emmastes kui ka Viskoosas.

Käina huvikool ootab uute muusika-, kunsti- ja tantsuhuviliste avaldusi kuni 3. septembrini.

Juhul kui lapsel ja lapsevanemal on keeruline erialade vahel valikut teha, julgustab Meldorf tulema kõiki kohapeale tutvuma. Ta soovib lapsevanematele kindlasti suunata oma laps huvikooli, kuna see annab elukslisaoskuse ning tegelemine muusika, kunsti või tantsuga hoiab terve nii keha kui vaimu.

Käina huvikooli avaaktus toimub 6. septembril kell 17.00 Hiiu mnt 1c sisehoovis. Kooli kodulehe leiab aadressilt kainakultuur.ee/huvikool.

Kärdla Muusikakooli värske direktor Raili Kaibald räägib, et kool oli väga tegus ka suveperioodil. Tal on hea meel, et oma haridustee alguspunkti Kärdla Kooli leiavad suviti tee vilistlased, sel aastal lennud, kes lõpetasid Kärdla Kooli 60 ja 40 aastat tagasi. „See maja läheb inimestele korda,“ rõõmustab Kaibald.

Juulis ja augustis täitsid maja kaks muusikafestivali: Hiiumaa Homecoming ja Hiiumaa Keelpilli Suveakadeemia. Kaibald ütleb, et mõlema ürituse korraldajatega tekkis väga hea kontakt ning tulevikus on plaanis nendega ka koostöös sündmusi korraldada. Majas olid suvi läbi oma pilli harjutavad noored saarelt ja mandrilt.

Kaibald räägib, et muusikakooli õpilased osalesid suvel ka erinevates suvekoolides, et oma pilli soojas hoida. Samuti esineti mitmetel sündmustel. Kaibald on väga tänulik õpetajatele, kes seda kõike eest veavad ja sageli seada oma puhkuse arvelt teevad.

Kaibald loodab, et 1. septembriks saab uue kuue maja esifassaad, korda aknad ning koolimajja jõuab taastatud R. Tobiase bareljeef, mis on tehtud 1973. aastal skulptor Arseni Mölderil poolt.

Kool ootab pikisilmi uut kitarriõpetajat, talvel liitus muusikakooliga uus ja väga tegus

Hiiumaa Spordikooli lapsed Saadjärvel võistlustel.

Käina Kaunite Kunstide Kooli kolis ajutistesse ruumidesse.

Kärdla Muusikakool.

keelpilliõpetaja Ingrid Arro, kes jätkab ja võtab juurde ka uusi õpilasi.

Värske koolijuht on rahul, et majas saab lõpuks korda ja valmis seatud õpilastele nende oma tuba, kus on võimalik tundi oodates ettevalmistusi teha, aga kariulist võtta erinevaid sporditarvikuid ning maja ümbruses sõbra tervisliselt aega veeta. Riiulisse tulevad ka erinevad raamatud, noodid ja muud arendavad mängud. Samuti luuakse õpilastele pilliharjutamise ja koos musitseerimise süsteem.

Kaibaldi sõnul soovitakse sel õppeaastal alustada ka õpilaste kaua oodatud bändi tegemist ja õpilasi rohkem koos tegutsemas näha. „Näiteks juba 2. septembril on Kärdla Muusikakool kutsutud läbi viima muusikalist töötuba Kärdla Koolis „Teistmoodi kooli-

päev“, mida viivad läbi muusikakooli vanema astme õpilased,“ räägib Kaibald. Koolil on ees mitmeid põnevaid sündmusi koostöös Käina huvikooli, Kärdla Kultuurikeskuse, Kärdla Kooli, Hiiumaa Muuseumi ja teiste partneritega. Direktor rõhutab, et väga oluline on valmis saada kooli arengukava, mis oleks nähtav kõigile lapsevanematele, õpilastele ja huvilistele. Kärdla Muusikakooli tööplaani saab jälgida muusikakooli kodulehel kardlamu.edu.ee kaudu.

Ka Raili Kaibald soovib muusikalise põhihariduse andmist igale lapsevanemale. Ta paneb lastele ja lapsevanematele südamele, et oma õpingutes tuleb olla järjekindel, sest õpingute pooleli jätmise soov tuleb enamasti kõigil varem või hiljem vähemalt korra elus ette, aga sellest saab üle. „Ma ei ole veel kunagi kuulnud ühtegi inimest ütlemas, et ta kahtleb muusikaga sõbraks saamist,“ ütleb Kaibald.

Tänase seisuga alustab Kärdla Muusikakoolis sel sügisel 13 uut õpilast. 26. augustil toimub lisavastuvõtt, mille kohta leiab täpsemat infot kooli kodulehelt. Kindlasti soovime huvilistel külastada 22. augustil toimuvat väikest kontserti „Mis on muusika?“, kus esinevad muusikakooli õpetajad. Kooli avaaktus on 2. septembril kell 18.00.

Uue pillina on võimalik ühel õpilasel alustada klarneti õppimist. Liituda saab koolis tegutseva Ulvi Tamme juhtimise all Hiiumaa Poistekoori või Tütarlastekooriga. Ees on ootamas laulupidu „Iseoma“.

Uue hooga läheb uuele kooli- ja spordiaastale vastu ka **Hiiumaa Spordikool**. Kooli direktor Margus Saare sõnul koolil suuri muresid ei ole. „Väikesteid muresid on alati, aga need on ületatavad! Rõõmu teevad lapseid ja nende asjalikud vanemad,“ tõdeb Saar.

Hiiumaa Spordikooli nimekirjas on praegu 319 last. Uuest hooajast loodetakse jätkata sama või suurema arvu väikeste spordihuvilistega.

Margus Saar rääkis, et peatselt on kokku tulemas Spordikooli Hoolekogu, kus tulevad arutusele kohamaksu teemad. Siis selgub, kas kohamaksud muutuvad või jäävad endiseks. Saar loodab, et kui treenerite aeg vähegi võimaldab, saaks uuel hooajal avada mõne uue rühma.

Sarnaselt teiste huvikoolide juhtidele peab ka spordikooli direktor laste huviharidust ülioluliseks ning paneb lapsevanematele, et huvihariduse ja -tegevuse puhul tasub alati silmas pidada mitmekesisust.

Kooli koduleht asub aadressil hiiu-maaspordikool.ee.

Soovitame kõigil lapsevanematel tutvuda huvihariduse registriga, mis aitab leida lapsele sobiva huvihariduse/huvitegevuses.

HIIUMAA KOOLIDE AVAAKTUSED

Hiiumaa Gümnaasium alustab uut kooliaastat 1. septembril 2024

• 9.45 kogunemine Pritsumaja parklas

• **10.00 Hiiumaa Gümnaasiumi ja Kärdla Kooli ühine rongkäik**

• 10.15 kooliaasta avaaktus gümnaasiumi terrassil

Pärast aktust toimub klassijuhataja tund.

Hiiumaa Gümnaasiumi mittetatsionaarse õpe alustab õppetööd 2. septembril kell 9.00 Kärdlas. Ootame õppima kõiki kellel soov haridusteed jätkata. Lisainfo hiig.edu.ee.

Kärdla kooli aktus toimub pärast rongkäiku Kärdla linnapargis ja sellele järgnevad klassitunnid koolimajas. 1. septembril kell 12.00 – 14.00 on kõikidel huvilistel võimalik külastada Kärdla Kooli. Kohapeal on majabingo, elav muusika, kohvik ja muud põnevad tegevused. Palume kaasa võtta vahetusjalatsid!

2. septembril on Kärdla Koolis teistmoodi koolipäev. Toimuvad erinevad töötöad, asutuste külastused ja aktiivsed tegevused, et kooliaastasse sisse elada.

Emmaste Põhikool

2. septembril kell 9.00

Käina Kool

2. septembril kell 8.35

Lauka Põhikool

2. septembril kell 11.00

Palade Põhikool

2. septembril kell 9.00

Suuremõisa

Lasteaed-Põhikool

2. septembril kell 12.00

Käina huvikool
ootab uusi õpilasi

AVAAKTUS
6. SEPTEMBRIL
KELL 17.00
Hiiu mnt. 1c sisehoovis

KÕIK ON OODATUDI

Muusikaosakonda:

- viiuli ja viola da gamba erialale (õp. Arvo Haasma)
- hiiu kandle ja plokkflöödi erialale (õp. Malle Mürgrimäe)
- flöödi erialale (õp. Siim Liik)

Emmaste filiaali:

- viiuli erialale (õp. Helje Ugam)
- plokkflöödi erialale (õp. Karina Käär)

Kõrgessaare filiaali:

- hiiu kandle ja plokkflöödi erialale (õp. Malle Mürgrimäe)

Kunstiosakonda:

- ettevalmistusklassi alates 5. eluaastast
- põhiõppesse kooliealisi (õp. Silli-Mai Kütt)

Tantsuosakonda:

- ettevalmistusklassidesse alates 3. eluaastast
- põhiõppesse 1.-3. klassi õpilasi (õp. Helgi Taelma ja Maigi Taelma)

Avaldusi võtame vastu kuni 3. septembrini
Täpsem info tel. 5346 3896 / ly.meldorf@hiiumaa.ee
Avalduse blankett on leitav www.kainakultuur.ee/dokumendid

Rudolf Tobiase nimeline Kärdla Muusikakool

22. augustil kell 18.00

MUUSIKAKOOLI TUTVUSTAV KONTSERT
„Mis on muusika?“
esinevad õpetajad

26. augustil kell 18.00
LISAVASTUVÕTT
Täpsem info
www.kardlamu.edu.ee

2. septembril kell 18.00
AVAAKTUS

Huvihariduse register

Alates 2019. aastast toimiv huvihariduse register koondab kokku Hiiumaal pakutavad huvihariduse ja -tegevuse võimalused. Registri kaudu saab valida ja kinnitada oma lapse osalemise huvihariduses/huvitegevuses.

Register asub aadressil <https://hiiumaa.huviregister.ee/> ning see on varustatud põhjalike juhistega nii lapsevanemale kui ka õpperühmade juhendajatele. Lisaküsimuste puhul saab abi Hiiumaa Vallavalitsuse noorsootöö spetsialist Kätlin Tammeveskilt, tel 5397 9099, e-post katlin.tammeveski@hiiumaa.ee.

Foto: Sergei Gushev

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati tunnistada riigihankes „Hiiumaa valla teede ja tänavate pindamistööd 2024“ edukaks pakkuja osahing Üle pakkumus nr 496539, kui hindamise kriteeriumide kohaselt majanduslikult soodsaim pak-kumus, mille maksumus ilma käibemaksuta on 219 016,30 eurot.

○ Otsustati tunnistada riigihankes „Käina huvi- ja kultuurikeskuse rekonstrueerimise 3 etapp, projekteerimis- ja ehitustööd“ korraldamine“ (viitenumber 278282) edukaks pakkuja OÜ Vilton Hiiu pakkumus nr 496466 kui hindamise kriteeriumide kohaselt majanduslikult soodsaim pakkumus, mille maksumus ilma käibemaksuta on 2 385 148,26 eurot.

○ Otsustati Käina Osavalla Valitsusel sõlmida leping osahinguga Ōsel Consulting Käina huvi- ja kultuurikeskuse rekonstrueerimise 3. etapi projekteerimis- ja ehitustööde omanikujärelevalve teenuse osutamiseks. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 17 000,00 eurot.

○ Otsustati tunnistada väljakuulutamisetähtaajaga läbiviimise hanke menetlusega riigihankes „Vedelgaasi ostmise Kõrgessaare osavalla gaasikatlamajadele“ (viitenumber 281511) edukaks pakkuja AS Alexela.

○ Otsustati Kärkla Osavalla Valitsusel sõlmida leping Trevali Eritööd OÜ-ga Kärklal Villalao sanitaartehniliste tööde tegemiseks. Töö maksumus ilma käibemaksuta on 5800 eurot.

○ Otsustati Hiiumaa Sotsiaalkeskusel sõlmida leping OÜ-ga Berku Eritööd Kõrgessaare Päevakeskuse kanalisatsioonistüsteemi uuendamistööde tegemiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 8050 eurot.

○ Otsustati anda Kõrgessaare Osavalla Valitsusel nõusolek sõlmida avaliku teenindamise leping osahinguga Tiit-Reisid Lauka Põhikooli õpilaste veoks üheks õppeaastaks (periood 01.09.2024-21.06.2025). Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 1,18 eurot/kilomeetri kohta. Teenuse eeldatav maht on 19 500 kilomeetrit õppeaastal.

○ Otsustati sõlmida saarte kriisivalmiduse 2024. aasta toetusvoorst finantseeritult teiseldatava põrandakatte soetamiseks leping Rubex OÜ-ga. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 8231,08 eurot.

○ Otsustati muuta Hiiumaa valla leping osahinguga Calmar Electer

Paluküla terviseraja 1,8 km raja valgustuse II etapi ehitustööde teostamiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 39 981,00 eurot.

○ Otsustati Kärkla Osavalla Valitsusel sõlmida leping Teedeprojekt OÜ-ga Kärkla linna Sadama tänav L2 rekonstrueerimise projekteerimiseks. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 21 400 eurot.

○ Otsustati Pühalepa Osavalla Valitsusel sõlmida leping OÜ-ga Rare-ro Soera talumuuseumi söögimaja remonttööde teenuse tellimiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 7920,00 eurot.

○ Otsustati kinnitada elektroonilise enampakkumise võitjaks Suuremõisa Uus 4-10 korteri kõrgeima pakkumise summas 40 000 eurot teinud osaleja Sylvia Renate Prass.

○ Otsustati võõrandada otsustus-korras Anni Toomile ja Oliver Mölderile Kärkla linnas asuva kinnisasja (registriora nr 15349850) koosseisu kuuluv Ranna tänav T4 katastriüksus hinnaga 1200 eurot.

○ Otsustati kinnitada elektroonilise enampakkumise võitjaks Männamaa küla Kellu kinnisasja kõrgeima pakkumise summas 4200 eurot teinud osaleja Mihkel Merimaa.

○ Otsustati kinnitada elektroonilise enampakkumise võitjaks kõrgeima pakkumise summas 3100 eurot teinud osaleja OÜ Chiron Invest ja võõrandada Hiiumaa vallale kuuluv Männamaa külas asuv Puu kinnisasi OÜ-le Chiron Invest.

○ Otsustati anda Aimi Särematile otsustuskorras tasuta kasutamiseks Hiiumaa valla omandis olevast Käina alevikus asuvast Laheääre kinnistust ligikaudu 0,05 ha suurune maa-ala.

○ Otsustati anda Keskkonnaametile otsustuskorras tasuta kasutamiseks Hiiumaa valla omandis olevast Kassari kalmistu kinnisasjast ligikaudu 35 m² suurune maa-ala, millele paigaldatakse LIFE-IP ForEst&FarmLand projekti raames infotahvel.

○ Otsustati anda otsustuskorras Reklaamtreiler OÜ-le kasutusse Hiiumaa vallale kuuluva kinnisasja aadressiga Pritsumaja parkla, Kärkla linn 6 m² suurune osa välireklaamkandja paigaldamiseks.

○ Otsustati kinnitada juurdepääsuteede remonditööde toetused.

○ Otsustati muuta Hiiumaa valla 2024. aasta hankeplaani.

○ Otsustati korraldada riigihange „Korraldatud jäätmeveo teenuse kontsessiooni andmine Hiiumaa valla territooriumil.“

○ Otsustati omandada Hiiumaa vallale sõiduk IVECO Daily 70C18H CC/P Feniks, tehase tähis: ZCFC270D60513566, registreerimismärk 290BTF hinnaga 6662,75 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Otsustati anda mittetulundusühingule Hiiumaa Militaarjaloselts otsustuskorras lepingu sõlmimisest viieks aastaks tasuta kasutada Hiiumaa vallas Tahkuna külas asuv Tahkuna kordoni kinnisasi koos selle oluliste osade ja sellel paiknevate rajatistega.

○ Otsustati korraldada Hiiumaa vallas Kärkla linnas Uus tn 4/3 asuva Teabemaja hoone esimesel korrusel asuvate mitteeluruumide, üldpinnaga 261m² kasutusse andmiseks eelläbirääkimistega pakkumine.

○ Otsustati nõustuda SKP Invest OÜ-le Suurepsi V uuringuruumi geoloogilise uuringu loa andmisega osaliselt. Hiiumaa Vallavalitsus ei ole vastu geoloogilise uuringu läbiviimisele Suurepsi V uuringuruumi põhjapoolse lahustükil, kuid ei saa nõustuda uuringu läbiviimisega lõunapoolse lahustükil.

○ Otsustati määrata ühekordne rahaline preemia, millega kaasneb Hiiumaa valla tänukiri, gümnaasiumi ja põhikooli kuld- ja hõbemedaliga ja kiitusega lõpetajatele.

○ Otsustati määrata ühekordne rahaline preemia, millega kaasneb Hiiumaa valla tänukiri, Rocca al Mare Kooli kiitusega lõpetajale Saskia Helena Britt Valgusele summas 200 eurot.

○ Otsustati kinnitada Indrek Ulla Munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus juhatajaks alates 1. juulist 2024. a.

○ Otsustati moodustada üleriigilise kodukaunistamise konkursi „Eesti kaunis kodu 2024“ Hiiumaa valla hindamiskomisjon ja kinnitada komisjoni töökord.

○ Otsustati kinnitada Hiiu maakonna turvalisuse nõukogu.

○ Otsustati kinnitada Munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus nõukogu koosseis.

○ Otsustati moodustada Hiiumaa tervisenõukogu ja tunnistati kehtetuks Hiiumaa Vallavalitsuse 16.12.2020 korraldus nr 688 „Hiiumaa tervisenõukogu moodustamine“.

○ Otsustati seada tähtajatu sundvaldus Kolga külas ja Mäeltse külas asuvatele kinnisasjadele. Sundvaldus seatakse tähtajatuult Corle OÜ kasuks projekteeritud elektroonilise side juurdepääsuvõrgu rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks.

○ Otsustati seada sundvaldus Emmastes ja Rannakülas asuvatele kinnisasjadele. Sundvaldus seatakse tähtajatuult Corle OÜ kasuks projekteeritud passiivse elektroonilise side juurdepääsuvõrgu rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Puliste külas asuval Hiiumaa valla omandis olevale kinnistule (Liiva tee) ning määrata isikliku kasutusõiguse sead-mise tingimused.

○ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Palukülas asuva Vana-Mardi kinnistu detailplaneeringu koostamine ja kinnitatu Vana-Mardi kinnistu detailplaneeringu lähteseisukohad.

○ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Palukülas asuva Paemetsa kinnistu detailplaneeringu koostamine ja kinnitatu Paemetsa kinnistu detailplaneeringu lähteseisukohad.

○ Otsustati algatada Kõrgessaare alevikus Viita küla Männiku kinnistu detailplaneeringu koostamine.

○ Otsustati võtta vastu Hiiumaa vallas Reheselja külas asuva Loopealse kinnistu detailplaneering (OÜ Visahing Designer Agency töö nr 130324).

○ Otsustati võtta vastu Hiiumaa vallas Puliste külas asuvate Merelaine ja Rannalaine maaüksuste detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP22-04).

○ Otsustati kehtestada Paope küla Laaneotsa maaüksuse detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP21-07).

○ Otsustati kehtestada Reheselja külas asuva Loopealse kinnistu detailplaneering (OÜ Visahing Designer Agency töö nr 130324).

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Orjaku külas Merevaate maaüksusel detailplaneeringus määratud hoonestusala muutmiseks.

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Tagukülas Päevakübara maaüksusele planeeringuala hoonestuslaadi tingimuste täpsustamiseks.

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Värssu külas asuva Johan Helmanni kinnistul paikneva üksikelamu laiendamiseks üle 33%.

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Orjaku külas Pärna maaüksusele üksikelamu ja abihoonete püstitamiseks.

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Orjaku külas Kastani maaüksusele üksikelamu ja abihoonete püstitamiseks.

○ Otsustati tunnistada kehtetuks Kalana külas Äärepiiri maaüksusele antud ehitusluba.

○ Otsustati määrata Suuremõisa külas asuva Õppehoone katastriüksuse uueks lähiaadressiks Liilia.

○ Otsustati määrata Hellamaa külas asuva Laupa katastriüksuse uueks lähiaadressiks Hansu-Petri.

○ Otsustati määrata Palukülas asuva Põlluste katastriüksuse uueks lähiaadressiks Põllustemetsa.

○ Otsustati määrata Kabuna külas asuva Veski katastriüksuse uueks lähiaadressiks Veskimetsa.

○ Otsustati määrata Salinõmme külas Meremäe kinnisasjal asuva sadama kohanimeks Meremäe sadam.

○ Otsustati anda nõusolek Arukülas Lepisto kinnisasja jagamiseks ja määrata jagamise tulemusel moodustatavate katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed.

○ Otsustati anda nõusolek Hagaste külas Liise kinnisasja jagamiseks ja määrata jagamise tulemusel moodustatavate katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed.

○ Otsustati anda nõusolek Loja külas Vahi kinnisasja jagamiseks ja määrata jagamise tulemusel moodustatavate katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed.

○ Otsustati anda nõusolek Linnumäe külas asuvate Ojapõllu ja Kliiniku kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks ning Ojapõllu kinnisasja jagamiseks, moodustada piiride muutmisel ja jagamisel tekkivad katastriüksused ning määrata katastriüksustele lähiaadressid ja sihtotstarbed.

○ Otsustati anda nõusolek Mäeltse külas asuva Sillaääre kinnisasja jagamiseks ja määrata jagamise tulemusel moodustatavate katastriüksuste lähiaadressid ja sihtotstarbed.

○ Otsustati kinnitada hajaasustuse programmi 2024. aasta tulemused.

2024 kaunid Hiiumaa kodud

Selgunud on maakondliku konkursi „Eesti kaunis kodu 2024“ Hiiumaa piirkonna võitjad, kes esitati vabariiklikule konkursile.

18. juunil külastas konkursi „Eesti kaunis kodu 2024“ viieliikmeline Hiiumaa valla hindamiskomisjon kahte Hiiumaa kodu:

Alge ja Indrek Palli kodu Kärkla linnas

See koduaed Kärkla linna servas on oma ilu ja asukohaga lummanud juba mitut põlvkonda, sest praeguse perenaise vanemad kolisid sinna 1973. aastal. Õue pääseb sillakese kaudu üle veesilma, mille keskele on pererahvas kujundanud omale armsa Hiiumaa saarekese. Kuna aiandusharidusega Algele

meeldib põõsaid erikujuliseks pügada, siis selles aitab teda pere lemmik, retriiver Semu, kelle näritud puutüvede ja põõsastega peab perenaine midagi ette võtma. Nii näiteks on ta maja esised pukspuud püganud oma perekonnanime kohaselt palliks. Maja ümbrust ilmestavad liigirikkad kiviktaimlad.

Marju ja Endel Pendini suvekodu Nõmme külas

See koduaed tõestab näitlikult, kui kaua võtab aega, et rajada lagedale väljale kaunis suvekodu – sellega tehti oma esivanemate talu kõrval algust pea 30 aastat tagasi. Kuna- gi krundi äärde istutatud erinevat liiki puud

on selle aja sees suureks kasvanud. Aeda ilmestab tiik, kus tunnevad ennast hästi lopsakad vesiroosid, kalad ja konnad. Tähelepanuväärne on põõsastikku peidetud vahva putukahotell ja liigirikkad kiviktaimlad. Selle tunnistuseks, et pererahvas ei unusta oma eelnenud põlvkondi, kasvab keset õue perenaise isa kodust pärinev leinajalakas.

Hiiumaa Vallavalitsus tänab südamest neid kodusid, kes olid julgelt nõus oma koduvärvad avama ja oma ilusaid koduaedasid komisjonile näitama.

KADRI PIHLAMÄGI

Alge ja Indrek Palli kodu Kärkla linnas.

Alge ja Indrek Palli kodu Kärkla linnas.

Marju ja Endel Pendini suvekodu Nõmme külas.

Marju ja Endel Pendini suvekodu Nõmme külas.

Marju ja Endel Pendini suvekodu Nõmme külas.

Valgu külas avati Hiiumaa kaasava eelarve raames rajatud mänguväljak

Augusti alguses avati Valgu külas Hiiumaa kaasava eelarve raames rajatud mänguväljak. Projekti idee autor ja elluviija on MTÜ Sinivant.

Valgu küla mänguväljaku rajamise idee sai alguse juba mõned aastad tagasi, kui ümbruskonda aina rohkem väikesi lapsi liisanduma hakkas ning tundus, et neil ei ole head kohta, kus koos aega veeta ja mängida. Heade ideede elluviimiseks kutsuti elu MTÜ Sinivant, kes esitas taotluse kogusummas 10 000 eurot.

Ligi kolmandik eelarvest kulus piirdeaia rajamisele, ülejäänud mänguväljaku elementidele ning ehitusmaterjalidele. Vajaminevad tööd teostati MTÜ liikmetega, kaasates vajadusel abi väljastpoolt.

Valgu küla mänguväljakul ootab väikesi mängijaid ees karussell, ronimispüramiid, vedrukiik, kaks liumäge, võrgust sild, ronimisseina elemendid, kiik ja pesakiik, liivakast ning mõnus piknikulaud. Kogu mänguväljaku ala on piiratud aiaga; sissepääs toimub väravast, mille kõrvale on paigaldatud teavitustahvel mänguväljaku rajamise infoga ning hea külastaja meelepea.

Mänguväljaku rajamist toetasid Kivi kor-

Foto: Jane Üksik

termaja elanikud, kohalik kogukond, Hiiumaa vald, Emmaste osavald, Mudamehed OÜ, Swecon AS, Hiiu Jähu ja 3DPM OÜ.

Piduliku lindi lõikamisega kuulutasid mänguväljaku avatuks vallavanem Hergo Tasuja, MTÜ Sinivant juhataste liige Eva

Raidma-Elmi ning mänguväljakuga tutvuma tulnud noormees Jaan Soomsalu. Mänguväljaku avamist viis läbi Janno Elmi.

TRIINU RAJASALU

Valla projektitoetuste taotluste esitamise tähtaeg on 1. september

Projektitoetust saab taotleda kogukonna ja valla arengule suunatud Hiiumaal toimuva maakondliku tähtsusega tegevuse või ürituse toetamiseks või sihtfondist ja programmist rahastatava avalikkusele suunatud projekti oma- ja kaasfinantseerimiseks, samuti valla esindamiseks väljaspool valda toimival kultuuri- või spordiüritusel.

Projektitoetust saab taotleda valla elanikele suunatud tegevuseks järgmistes valdkondades: elukeskkonna, turvalisuse, keskkonnakaitse, noorsootöö, kultuuri, hariduse, sotsiaaltöö, tervise ja külaliikumise edendamiseks. Projekti tegevus peab olema kasumit mittetaotlev ning olema suunatud valla elanikele.

Projektitoetuse taotlemisel peab oma- ja/või kaasfinantseering moodustama vähemalt 20% projekti kogumaksumusest. Projektitoetuste maksimaalne summa on 5000 eurot ning sügisvoorude eelarve kogumaht on 8000 eurot. Taotlused tuleb esitada läbi Hiiumaa valla iseteeninduskeskkonna piksel.ee/spoku/hiiumaa/.

Lisainfo: Hiiumaa valla kultuurispetsialist Liina Leo, 5884 0790, liina.leo@hiiumaa.ee.

Kaasav eelarve 2025 ootab ettepanekuid

Hiiumaa Vallavalitsus kutsub valla arengust huvitatud inimesi tegema ettepanekuid valla kaasavas eelarvesse hiljemalt **20. septembriks 2024** avalikult kasutatava investeeringu tegemiseks või ürituse korraldamiseks 2025. aastal.

Ühe idee hinnanguline maksumus saab olla 1000 kuni 10 000 eurot.

- Ettepanek peab sisaldama:
1. esitaja nime, kontakttelefoni või e-posti aadressi;
 2. nimetust – lühike fraas, mis iseloomustab ettepaneku sisu;
 3. olulisust – millise kogukonna probleemi ettepanek lahendab või millise uue võimaluse see loob;
 4. kirjeldust – kuidas ettepanek ellu viiakse, kas ettepanek on teostatav 2024. aasta jooksul, muu oluline teave, mida idee hindaja peaks teadma;
 5. eelarvet, mis sisaldab ettepaneku teostamise hinnangulist maksumust ja soovitatavalt hinnapakumisi.
- Palume saata oma ettepanek koos hinnapakumisega e-postile valitsus@hiiumaa.ee või paberikandjal ühte vallamajadest: Kärklas Keskväljak 5a, Kõrgessaares Kõpu tee 8, Käinas Hiiu mnt 28, Pühalepas Tempa külas või Emmastes.
- Rohkem infot ja varasemalt võitnud ettepanekud leiab siit: <https://vald.hiiumaa.ee/kaasav-eelarve>.

MIHKEL-EMIL MIKK

Algab taotluste vastuvõtt eterniidijäätmete kogumiseks

Hiiumaa Vallavalitsus viib 2024. a sügisel läbi asbesti sisaldavate eterniidijäätmete (ka asbesttorud, asbesti sisaldavad isolatsioonimaterjalid jne) kogumise.

Eterniiti on võimalik ära anda 30 eurot/tonn, ülejäänud osa käitlushinnast katab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Hiiumaa Vallavalitsus. Hiiumaa Jäätmejaam OÜ-s võetakse alates 1. novembrist aasta lõpuni eterniidijäätmeid vastu ainult eelregistreerimise alusel eraisikutelt, kelle elukoht rahvastikuregistris (01.01.2024 seisuga) on Hiiumaa vald ja kuni kolm tonni (3000 kg) kinnistu kohta.

Taotlusi saab esitada alates 26. augustist kuni 8. septembrini 2024 elektrooniliselt Hiiumaa valla iseteeninduskeskkonnas SPOKU <https://piksel.ee/spoku/hiiumaa/>.

Taotlusi menetletakse laekumise järjekorras, kuna projekti raames vastuvõetav eterniidijäätmete üldkogus on piiratud.

Asbestijäätmete transpordi ja laadimise kulu jääb taotleja kanda. Vastuvõtt toimub Hiiumaa jäätmejaamas.

Taotluse positiivsest või negatiivsest otsusest teavitatakse taotlusesse märgitud e-posti teel septembrikuu jooksul.

SA Keskkonnainvesteeringute Keskus toetab asbesti sisaldavate jäätmete kogumist 10 065 euroga.

Eelarvestrateegia annab kindlust

Vallavalitsus kinnitas muudatused eelarvestrateegias ning andis selle arutamiseks ja otsustamiseks üle volikogule. Meenutuseks. Hiiumaa valla esimene eelarvestrateegia koostati 2018. aastal. Tollane põhitegevuse tulude maht oli 14 miljonit. 2025. aastaks planeerime 10 miljoni võrra enam. Põhitegevuse kulud olid 2018. aastal umbes 13 mln eurot, prognoos 2025. aastaks 21 mln eurot. Kasv on kiire olnud ning mis oluline, tulude kasvu oleme suuremana hoidnud kui kulude kasvu.

- Eelarvestrateegia 2025-2028 koostamisel arvestasime:
- tulumaksu 10% kasvuga iga-aastaselt;
 - põhitegevuse tuleml on 2025. aastal 14% ja edaspidi kasvav;
 - laenukoormus jääb alla maksimaalse lubatud netovõlakooormuse määra;
 - majandamiskulud on arvestatud 2025. aastal 5% kasvuga ning igal järgneval aastal protsendi võrra väiksema tõusuga;
 - personalikulud on arvestatud iga-aastaselt 5% kasvuga, 2025. aastal 6% kasvuga.

Kõige olulisem tuluallikas on üksikisiku tulumaksu laekumine, mis moodustab enam kui 96% maksutuludest ja ligi kaks kolmandikku põhitegevuse tuludest. Põhitegevuse kuludest on kõige suuremad personalikulud, keskmiselt 60%, majandamiskulud moodustavad 28%.

Eelarvestrateegia perioodil ületavad tulud kulusid igal aastal ning tulemi suhe tuludesse on kasvav, 14% kuni 22%. See annab kindluse, et suudame investeerida, laenata ning laenu tagasi maksta nii, et põhitegevus ei kannata.

Netovõlakooormus kasvab kahel järgmisel aastal, jõudes 70% peale, sealt edasi langeb kahe aastaga alla 60% nii nagu see seaduse järgi 2028. aastaks olema peab.

- Strateegia perioodil on neli valdkonda, kuhu planeeritakse suuremad investeeringud:
- vaba aeg, kultuur ja religioon 10 mln eurot;
 - majandus 9,8 mln eurot;
 - sotsiaalne kaitse 8,3 mln eurot;
 - haridus 6,8 mln eurot;

Investeeringutest on järgmisel aastal planeeritud Pargi hooldekodu II etapi ehk teenusmaja ning Kärkla lasteaia projekteerimine. Mõlema ehitus on kavandatud 2026. aastale. Kui Pargikodu tarvis saame 1,3 miljonit toetust, siis uue eelarvestrateegia järgi ehitame lasteaia valmis kasvõi omavahenditest, kuna ühtegi sobivat meetet ei ole avanenud. See küll kergitab ajutiselt võlakooormuse 70 protsendini, aga ootus ja vajadus kaasaegse õppekeskkonna järgi kaalub selle üle. Toetusmeetme vajalikkusest on riigi tasandiga korduvalt juttu olnud. Kui see avaneb, kindlasti taotleme vahendeid ja sel juhul saame oma eelarvele hingamisruumi juurde.

2025. aastal on kavas ka Palade lasteaia kolmanda rühma ehitus, mis kaotab Kärkla-Pühalepa piirkonnas lasteaia järjekorra.

Jätkame Kultuuriministeeriumi toetusmeetme toel Paluküla terviseradade arendamist. Samuti jätkame tuletornide renoveerimisega.

Tänase mahuga võrreldes kahekordseks oleme kavandanud teeinvesteeringute vahendid. See tagab, et vastavalt teekilomeetritele ja selle põhjal saadavale toetusele tehakse igas osavallas teetöid. Samas teise osa saab planeerida sinna, kus teede kasutatavus ja renoveerimisvajadus kõige suurem.

Uue investeeringuna on strateegias Sõru ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamine, mis tagab sadama piirkonnale senisest muretumaa elu. Samuti Palade kooli katuse renoveerimine. Aga ka Vabadussõja mälestusmärgi rajamise toetamine. Viimati avati selline möödunud aastal Viljandis ning seal toetas riik rajamist poole miljoniga. Linn panustas kümnendiku. Sama vahekord võiks ka meil olla ning vastava taotluse oleme Kaitseministeeriumile edastanud.

Eraldi reana on strateegias projektide omaosaluse rida, et ka aasta jooksul avanevates toetusmeetmetes oleks rahalist jõudu osaleda.

Kindlustamaks, et osavalla valitsuste lõpetamise järel igas piirkonnas väikeinvesteeringuid tehakse, on kahekordistatud nende maht – edaspidi 100 000 eurot osavalla kohta. Olgu siis mänguväljakute rajamiseks, bussipeatuste uuendamiseks või tänavavalgustuse parandamiseks-laiendamiseks, nii nagu piirkonnas kokku lepitakse.

Eelarvestrateegia, millel on tugev tuleml, kasvav tulubaas ning vähenev võlakooormus, annab kindluse tulevikku osas. Kindluse, et suudame investeerida, vajalike asjade tarvis laenata ning laenu tagasi maksta nii, et põhitegevus ei kannata. Et on raha igapäevaseks majandamiseks kui palgatõusudeks ja seda nii, et teenused kodanikest kaugele ei kao.

Ligi pooled eelkooliealised lapsed tervisekontrolli ei jõua

Uuringutest selgub, et 43% 3–6-aastastest lastest ei osalenud kolme aasta jooksul kordagi tervisekontrollis, ainult 6% osales igal aastal, nagu näeb ette riiklik kava. See on ohtlik trend, sest regulaarne tervisekontroll aitab ennetada paljusid probleeme.

Pooled tüdrukud ja kolmandik poistest kurduvad igapäevaste tervisekaebuste üle, selgus eelmisel aastal läbi viidud Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuringust, milles osalesid 5., 7. ja 9. klassi õpilased. Laste rahulolu oma tervisega on langustrendis. Perearsti ja kooliõe juures regulaarses kontrollis käimine aitaks suu-remaid probleeme ennetada.

Perearstidel ja pereõdedel on laste jälgimise aluseks ajakohastatud „Laste tervise jälgimise juhend“. Juhend sätestab, millal lapsed kontrollis peavad käima ning mida kontrolli käigus silmas pidada.

„Kuidas on lood Hiiuemaal väikelaste regulaarsete tervisekontrollidega üldiselt, mul andmeid ei ole,“ ütles Käina perearst Helve Kansi. „Käina perearstikeskuses on lapsed 100% jälgitud, kuna pereõed on saavutanud perearstide kvaliteedististeemis maksimaalseid tulemusi mitmed aastad järjest.“

Kansi sõnul täitis ka Eemmaste perearstikeskus kvaliteedinõuded maksimaalselt. „Nüüd vastloodud Hiiumaa Tervisekeskuses edendame ka Kärklas sama tööstiili, et väikelaste läbivaatused oleksid järjepidevad,“ selgitas ta.

Kansi selgitas, et kui perearstipraksises ei kutsuta aktiivselt kõiki lapsi kontrolli, saavad läbi vaadatud vaid need, kelle vanemad pole unustanud pöörduda. „On ka juhtumeid, kus vanemad keelduvad tervisekontrollidest, kuna ei pea neid vajalikeks. Paraku võivad siis laste terviseprobleemid jääda avastamata ja vaktsineerimised ettenähtud kalenderplaanist erineda ning sellisel juhul ei pruugi tekkida ka piisav kaitse vastavate haiguste suhtes,“ sedastas perearst.

„Beebidega on lihtsam, kuna regulaarsed kontrollid on sageli ja saame järgmised vastuvõtu ajad juba eelmisel vastuvõtul ära broneerida,“ rääkis Käina perearst Helve Kansi. „Kee-rulisem on suuremate lastega, kui kontrollid on ette nähtud harvem, sest siis võib vanematel ununeda laps sünnipäeva paiku perearstikeskusesse läbivaatusele tuua. Siin aga saavad abiks olla toimekad pereõed, kes helistavad ja tuletavad meelde.“

Kui koolieelses kontrollis pole lapsega veel käidud, siis suvi on selleks viimane aega, kuna vastuvõtu käigus toimub ka eelnevate vaktsineerimiste kaitse tõhustamiseks nn meelde-tuletussüst. Läbivaatuse andmed saadetakse digilukku, et ka kooliõel oleksid olemas andmed tervise ja vaktsineerimiste kohta.

Tervisekassa andmetel jääb Hiiumaa noorte vaktsineerimine alla keskmise. Näiteks kõigist Eesti 14-aastastest noortest on leetrite, mumps

ja punetiste vastu kaitstud 73%, sh Lääne-Hiiu- ja Põlvamaal alla 60%. 16-aastastest on difteeria, teetanuse ja läkakõha vastu vaktsineeritud Eestis keskmiselt 78%, Hiiuemaal aga vaid 49% ja Valgamaal 52%.

Loe pikemalt: <https://www.tervisekassa.ee/blogi/pea-pooled-eelkooliealised-lapsed-ei-joua-regulaarsesse-tervisekontrolli>.

Millal toimuvad laste tervisekontrollid?

- Lapse tervisekontrollid teostatakse 1-nädalaselt, 2-nädalaselt, 1-kuuselt, 2-kuuselt, 3-kuuselt, 4,5-kuuselt, 6-kuuselt, 7-kuuselt, 9-kuuselt ja 12-kuuselt. Kuni koolieani tasuks perearsti juures tervi-

sekontrollis käia kord aastas.

- Igal aastal tuleks lapsega külastada hambaarsti.
- Kooliealiste tervisekontrollid toimuvad kooliõe juures 1., 3., 7. ja 10. klassis.
- Perearsti juures tuleb tervisekontrollis käia 5. ja 9. klassi õpilastel.
- Kooliõde suunab hambaarsti juurde suutervise kontrolli 7-, 9- ja 12-aastased lapsed.

KATRIN KIVI
Hiiumaa Arenduskeskus

Tere KOOL!

Kohe, kohe on kätte jõudmas tarkusekuu, kus kõik on uus ning palju koolilapsi sätib esimest korda sammud koolipingi poole. Kuid pole vahet, kas tegemist on uue või vana koolijärgiga, mõistlik oleks meelde tuletada turvalise koolitee põhimõtted.

Lapsevanemad peaksid lapsega korduvalt koos käima läbi tema tulevase koolitee, jälgides samal ajal ohukohti. Sellised kohad tuleks lapsele piisavalt hästi lahti seletada, et lapsel oleks hilisemalt ise koolis käies need värskest mees.

Lapsed, kes kasutavad kooli jõudmiseks bussi, siis nendele on oluline üle rääkida teekond bussipeatusse ja kooli ning vastupidi. Oluline on veel üle rääkida reeglid bussis käitumise kohta, turvavöö kinnitamise olulisus ning kuidas minna bussi peale ja kuidas bussist maha peab tulema.

Lapse autoga kooli viimisel on samuti tähtis seletada lapsele autosse sisenemise ja väljumise ohutusreeglid. Lapsevanematel tasuks väljuda kodust veidi varem, et vältida asjatut ruttamist.

Septembri algusnädalatel palume liikluses

osalejatel olla tavapärasest tähelepanelikumad ja arvestada üksteisega rohkem. Lapsed ja autojuhid ei ole üksteisega veel harjunud, just seetõttu palumeegi oma teekonda alustades varuda pisut enam aega ja kannatust. Asula piirkonnades liigeldes tasub eriti tähelepanelik olla ülekäiguradade ja koolide juures.

Liikluses on kindlasti rohkem ka jalgrattureid ning kergliikuritel liikujaid. Lapsevanemad võiks lapse enne liiklusesse suunamist veenduda, et kas jalgratas või kergliikur vastab kehtestatud nõuetele. Kergliikur on sõiduk, mis liigub elektri jõul ja see on istekohata. Kergliikurid on näiteks elektrilised tõukerattad, rulad, tasakaeluliikurid. Sellise vahendiga tohib sõita ainult ükski ja võimsus võib olla kuni 1 kW ning valmistajakiirus ei tohi olla suurem kui 25 km/h.

Vanemad peavad kindlasti jälgima laste vanusepiiranguid enne, kui lasevad nad jalgratta või kergliikuriga liikleva sõiduteele:

- alla 8-aastased ei tohi sõita sõiduteel (see ei ole see lubatud ka koos täiskasvanuga);
- 8–15-aastane, kellel ei ole jalgratturi juhi-

luba võib sõiduteel sõita ainult täiskasvanud saatjaga;

- 10–15-aastane jalgratturi juhiloaga noor võib sõiduteel sõita iseseisvalt.

Alla 16-aastaselt juhil on kohustuslik kanda ka korrektset kinnitatud jalgrattakiivrit. Väga soovituslik on kiivrit kanda ka täiskasvanul.

Ülekäiguraja juures tuleb vähenda kiirust jalakäija kiiruseni või veel parem on õpetada ülekäigurada ületama sõiduvahend käekõrval – siis on tänaval või teel liiklejalatel kohustus anda teed.

Esimestel koolipäevadel oleme koos vabatahtlikega suuremate jõududega rahustamas liiklust koolide ja ülekäiguradade ümbrustes.

Rahulikku ning turvalist kooliaasta algust soovides!

KATRE NÕMMERGA
piirkonnapolitseinik

Kas oled märganud Hispaania teetigu ja mustpeanälkjast?

Hoogustunud taimekauplemise ja -vahetamise tõttu on Eestisse jõudnud võõrliike, kes ohustavad kohalikke taimi ja loomi ning on tülikateks kahjuriteks aiapidajatele. Taimedega on end sisse seadnud võõrnälkjad, kellest suurimaks ohuks on **Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas**.

Hispaania teetigu on laialt levinud üle terve Eesti. Mustpeanälkjas on ennast aedadesse sisse seadnud viimastel aastatel. Hispaania teetigu ja mustpeanälkjas toituvad peamiselt aiasaadustest ja põllumajanduskultuuridest.

Enamasti toome nad oma aedadesse potimulla või taime ümber oleva mullapalliga, kus võivad peituda nii täiskasvanud isendid kui ka munad. Piisab ainult kahest isendist või munakogumist, et liik saaks aias paljunema hakata. Nälkjate arvukusele aitavad kaasa ka niiske ja soe kevad-suvi ning pehmed talved.

Keskkonnaamet on teinud teokaardi, kuhu igaüks saab kaardile märkida punkti, kus ta on neid näinud, olgu selleks siis oma aed, naabri aed, kergliiklustee serv või veekogu äär. Kaart on leitav <http://teokaart.keskkonnaamet.ee/>. Kaart on vallale abiks probleemsete kohtade kaardistamisel.

Hispaania teetigu on silmapaistvalt suur nälkjas – täiskasvanud looma kehapiikkus on väljasirutatuna 7–15 cm. Hispaania teetool puudub koda ja ta on tavalistest kohalistest liikidest oluliselt kogukam. Keha värvus võib olla väga varieeruv alates tumepruunist punakate, oranži, kollakate ja beežide toonideni. Noortel loomad el esineb sageli mõlemal keha küljel taustavärvist pisut tumedam pikitriip. Keha kattev lima on oranžikaskollane.

Mustpeanälkjad on taimetoidulised ja nad eelistavad mahlakaid kõõgivilju (kõrvits, suvikõrvits, lehtsalat, kapsas). Tähelestatud on söömist ka hostadel, mädarõikal, rabarberil, maha kukkunud õuntel ja vaarikatel. Mustpeanälkjas levib peamiselt inimese vahendusel: ilutaimede

kaubandus, mulla vedu, lillepotid, pelletid, kasutatud taimesubstraat ja aiapäätmed. Looduses esineb mustpeanälkjat niiskeis paigus kivide, lamapuidu ja maapinda katva taimestiku all salumetsades, jõeluhtadel. Asulates on nende meelipaikadeks aiad (kompostihunnikud) ja neid ümbritsevad jäätmaad, pargid ning kalmistud.

Mustpeanälkja täiskasvanud isendid on väikesed kuni keskmisekasvulised nälkjad, täiesti väljasirutatuna (3,5) 4,5–5,5 (6,2) cm. Kehavärvus hele, valkjashall, hingamisava serv on põhivärvusest kahvatum. Iseloomuliku tunnuseks on pealtvaates pea ning tundlad sügavmustad kuni sinkjasmustad.

Mida teha, kui aias on Hispaania teetead või mustpeanälkjad?

- korja pidevalt ära täiskasvanud nälkjaid, sest iga isend võib muneda väga suure hulga mune;
- löö leitud nälkjad kas labidaga pooleks või korja anumasse ning kalla peale keev vesi. Hukatud isendid võid matta labidasügavusele mulla alla, kus kindlasti ei ole munade arenguks sobilikud tingimused ja nälkjad välja roomata ei jaksa;
- nälkjate kokkumeelitamiseks sobivad ka pea-aegu tühjaks söödud arbuusikoored ja õlleanumad, kust neid siis on lihtsam kokku koguda;
- suhtle kindlasti naabritega, et ka nemad korjaksid oma aedadest nälkjad kokku, muidu on neist võimatu vabaneda;
- kindlasti ei tohi elusaid nälkjaid viia mujale (metsaserva, niidule, parki), kuna nii hoopis levivad neid ja varem või hiljem levivad nad sinu aeda tagasi;
- aiapäätmeid (nt riisutud lehed, lõigatud taimetarred ja -lehed, vana multš) ei tohi viia metsaserva, niidule, parki, võsa vahele või jäätmaale, sest selle kraamiga võivad kaasas olla ka nälkjad või nende munad. Sellistes kohtades

saavad nad segamatult elada ja paljuneda, kuna keegi ei tegele seal nende korjamisega. Lisaks levivad nad sealt varem või hiljem aedadesse. Aiapäätmed tuleb kompostida oma aias või kasutada kohaliku omavalituse aiapäätmete jaoks ette nähtud lahendusi, sh biojätmete konteinerid;

- hoolda oma aeda – hoia muru madalana, mullapind kobestatuna. Pidevalt kontrolli võimalikke nälkjate ja munade peitumiskohti (suuremate lillepuhmaste ja pöösaste alused, terrassialused, igasugused servaalused), korras ta neid (kaeva ringi, niida). Hävita kindlasti ka munad (kalla üle keeva veega);
- võimalusel soodusta aias võõrnälkjate looduslikke vaenlasi, kes söövad nälkjamune ja ka roomavaid isendeid – kohalikud nälkjaliigid, suuremad mardikad, linnud, siilid. Eriti maitsevad nälkjad muskuspardidele;
- teomürgid ei ole võõrnälkjate tõrjumisel kiviõrd mõjusad ja nende kasutamisel hävitavad hoopis kohalikke kasulikke liike. Lisaks mürgitad seeläbi nendest toituvaid linde-loomi (nt siilid) ja mürk võib jõuda ka koduloomadeni (kassid-koerad).

Mida teha, et vältida Hispaania teetigude ja mustpeanälkjate aeda sattumist?

- ära too oma aeda lilli-pöösaid piirkondadest, kus elavad nälkjate võõrliigid;
- kui ostad istikuid ja kahtlustad, et seal võib olla Hispaania teetool mune, pane istik karantii- ni 5 nädalaks: seo mullapalli ümber kilekott, kinnitades selle tihedalt ümber istiku varre ja kontrolli aeg-ajalt, kas kilekoti sees on muna- dest koorunud nälkjaid. Hoia istikut sobivas kohas (valgus, temperatuur) ja kasta;
- võid ostetud istikute mullapallid läbi vaadata ja leitud (võimalikud) munad hävitada;
- kui piirkonnas on teada Hispaania teetigude levik, siis võib abi olla nn teo- aedades – sile-

VÕÕRLIK: HISPAAANIA TEETIGU

VÕÕRLIK: MUSTPEANÄLKJAS

Fotod: Maris Sepp

dad plekist piirded, millest teod ei jõua hästi üles ronida. Hispaania teetigude ronimisvõime on siiski üpris hea. Vaata lisa: <https://vald.hiiumaa.ee/voornalkjad>

Allikas: Keskkonnaamet

Keskkonnapäev 13. septembril Kärkla kultuurikeskuses

Oled oodatud osalema keskkonnapäeval, mille fookuses on seekord merega seotud teemad.

Päeva esimeses pooles toimuvad Kärkla kultuurikeskuses ettekanded ja arutelud teemal „Meremajandus“ ning õhtul kutsume kõiki huvilisi osa saama videvikulisest mereretkest purjelaev HiiuIngliga.

Keskkonnapäev keskendub sel aastal merekeskkonnajätkusuutlikule arendamisele ning meres leiduvate ressursside arukale, innovaatilisele ja jätkusuutlikule kasutamisele. Osalejad saavad teadmisi ning inspiratsiooni, kuidas meres olevaid ressursse vastutustundlikult kasutada ning kuidas merekeskkonda puhta ja elujõulisena hoida. Osalema ootame nii kalandusettevõtjaid kui kõiki merehuvilisi!

Osalemine on tasuta.

Ettekanded ja arutelud

„Meremajandus“

Kell 11.30–16.00 Kärkla kultuurikeskus

11.30 avasõnad.

11.40 „Eesti meremajanduse tulevik“, Kliimaministeeriumi merenduse ja veekeskonna asekan- tler Kaupo Läänerand.

12.20 „Kuidas Saaremaa vetikad maailma jõuavad?“,

EstAgari esindaja Urmas Pau.

13.00 „Ühistulisest kalakasvatusest“, Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu esimees Georg Linkov.

13.35 kohvipaus.

14.00 „Läänemere tervisest“, Eesti mereteadlane Tarmo Soomere.

14.55 arutelupaneel „Millised on Hiiumaa meremajanduse tuleviku väljavaated?“.

Arutelupaneeli teemad:

- Kuhu Hiiumaa meremajandus peaks sammuma?
 - Kas ja kuidas majandada Hiiumaad ümbritsevat merd?
 - Hiiumaa meri kui ressurss. Mis meil on ja miks see just selline on?
 - Millised oleks Hiiumaale parimad lahendused? Osalevad Kliimaministeeriumi asekan- tler Kaupo Läänerand, EstAgari esindaja Urmas Pau, Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu esimees Georg Linkov, Eesti mereteadlane Tarmo Soomere, Hiiumaa kutseline kalur Imre Kivi.
 - 15.55 lõppsõnad.
- Päeva juhib Arno Kuusk.

HIIUMAA VALLAVALITSUS VÕTAB TEENISTUSSE

KESKKONNASPETSIALISTI

Keskkonnaspetsialisti peamised teenistus- ülesanded:

- keskkonnamõju hindamisega seonduva- te tegevuste korraldamine;
- keskkonna- ja raielubade menetlemine;
- heakorra- ja loodushoiu tööde korralda- mine ja järelevalve teostamine;
- loomakaitse eadusega kohalikule omava- litsusele pandud tegevuste korraldamine;
- keskkonnavalase projektitegevuse- ja han- gete korraldamine ning juhtimine;
- keskkonnavalaste määruste, otsuste, kor- ralduste eelnõude koostamine;
- keskkonnavalaste kampaaniate, ürituste ja teavituste korraldamine sh pinnase reos- tuse väljaselgitamine, likvideerimistööde korraldamine;
- valdkondlike registrite pidamise korral- damine.

Keskkonnaspetsialisti tööpiirkond on Hiiumaa vald.

Kandideerimise eeldused:

- keskkoritus, eelistatult kõrgharidus;
- kogemus asjaajamises ja töös dokumen- tidega;
- väga hea analüüsivõime, suhtlemis- ja

meeskonnatöö oskus;

- algatus- ja otsustusvõime, strateegiline mõtlemine ning hea pingetaluvus;
- eesti keele oskus kõrgtasemel ning soo- vitavalt inglise ja vene keele oskus suht- lemistasandil;
- B-kategooria juhiloa ja isikliku sõidu- auto kasutamise võimalus;
- kasuks tuleb eelnev erialane töökogemus, soovitatavalt ka projektijuhtimise kogemus.

Pakume:

- vastutusrikast, mitmekesist ning arenda- vat töökeskkonda;
- toetavat meeskonda;
- erialast täiendkoolitust;
- tervise- ja spordikulu hüvitist;
- 35 kalendripäeva puhkust;
- põhipalka 1700 eurot kuus.

Motiveeritud soovialdus koos elulookir- jelduse ning haridust tõendava dokumendi koopiaga palume saata hiljemalt **1. septem- brik 2024. a** digitaalselt allkirjastatuna Hiiumaa Vallavalitsusele valitsus@hiiumaa.ee. Lisainfo: yllar.laid@hiiumaa.ee või tele- fonil 5887 7836.

Rudolf Tobiase nimelise Kärkla Muusikakooli direktorina alustab 1. septembrist Raili Kaibald

Raili on sündinud ja kasvanud Järvakandis. Ta on lõpetanud Tartu Õpetajate Seminari muusikaõpetaja ja huvijuhina ning hiljem kooridiregerimise eriala Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia. Süvendatult on Raili lisaks õpinud klassikalist laulmist, samuti täiendanud end erinevatel kursustel koorijuhi, muusikateooria ning lauluõpetajana.

Foto: erakogu

Raili on töötanud Kärkla Muusikakoolis õpetajana aastast 2011 ning õpetab ka Kärkla Põhikoolis ning Käina huvikoolis ning on lisaks Kärkla Kammerkoori ja Kärkla koolikooride dirigent.

Raili on abielus, tal on kolm last. Pere peab ta enda suurimaks toeks. Raili hobiks on lugemine, sest läbi lugemise õpime kõige paremini kuulama ja selle läbi ka teisi mõistma. Ta on loonud oma väikese raamatuklubi ning tõdeb, et kohtumisõhtud lugemishuvilistega on talle väga palju juurde andnud.

Ta ütleb, et sobib hästi inimestega, kellel on aega ja kes katkematult ei torma ega lase tuuletõmbes end siia sinna kõigutada.

„Soovin, et Kärkla Muusikakool oleks heaks kasvulavaks neile, kes end tulevikus muusikaga seovad ja muusikaõpinguid jätkata soovivad, aga hea kasvulava ka neile, kes muusiku elukutset tulevikus ei vali, kuid temast kasvab hooliv, laia silmaringiga muusikat hindav publik,“ ütleb Raili Kaibald. Ta soovib, et Kärkla Muusikakooli suurimaks väärtuseks on inimesed.

Laste heaolu spetsialistina alustas Merike Randma

Juulikuus alustas Hiiumaa Vallavalitsuses tööd laste heaolu spetsialist Merike Randma.

Merike on sünnilt puhastverd hiidlane, kes vahepeal õppis, elas ja töötas Tallinnas, omandades seal kõrghariduse sotsiaaltöös ning tööalaselt sisustas aega hoopis turismi- ja hotelliäris. Tagasi kodusaarele oma sünnikoju tuli Merike 15 aastat tagasi koos kahe lapse ja mehega.

Hiiumaal elades omandas ta lisaks maastikuehitaja, floristi ning kogemusnõustaja väljaõppe. Veidi üle kolme aasta tagasi tegi Merike tööalaselt kannapöörde ning asus tööle Köppu kinnisesse lasteasutusse toetamaks traumakogemusega noori.

Foto: erakogu

Merike ütleb, et laste heaolu spetsialisti töökoht oli tegelikult tema „mittekunagi“ nimekirjas, aga viimased aastad keeruliste elukäikude noorte keskel muutsid nii tema usku endasse kui ka seda, et just nüüd tundub olevat aeg püüda panusta ning arenda hoopis selles valdkonnas.

„Väärtustan väga vaimset tervist ja selle hoidmist. Abi vajavad lapsed on palju ja oma töös püüan lähtuda kahest olulisest lähtepunktist – üks hooliv täiskasvanu võib muuta lapse elu ning teine: märka ja hooli,“ tõdeb Merike.

Merikesel on kolm kassi, ta armastab merd ja päikseloojanguid. „Kõige parem koht maailmas on oma kodu ning minu olulisemad inimesed ja suured tugisambad on kaks mu teismelist last,“ ütleb Merike.

Hea hiidlane!

Hiiumaa Arenduskeskus koostöös Hiidlaste Koostöökoguga on läbi viimas uuringut rahulolust erinevate teenuste kättesaadavusega Hiiumaal. Soovime teada, millistest teenustest tunnete puudust.

Teiepoolne sisend on oluline, et toetada kogukonna jaoks oluliste teenuste kättesaadavust ja toimimist Hiiumaal. Antud küsitluse raames ei käsitleta KOVi ja riigi poolt pakutavaid teenuseid.

Palume vastata küsitluse ankeedile kuni 27. augustini veebilingil <https://survey.uuringukeskus.ee/ZRPQN69P>, mille leiab Hiiumaa Arenduskeskuse veebilehelt.

Suur tänu ja ilusat suve!

HIIUMAA ARENDUSKESKUS

Hiiumaa teenusmaja projekt käivitub

Riigi Tugiteenuste Keskus rahaldas juulikuus Hiiumaa Vallavalitsuse taotluse toetada EL ühtekuuluvus- ja siseturavalitsuspoliitika fondide vahenditest Hiiumaa teenusmaja rajamist kuni 1,3 miljoni euroga. Euroopa Liidu kaasrahastuse toel rajatakse eakatele ning erivajadustega inimestele Kärklasse 10 korteriga teenusmaja.

Projekti kogumaksumus on 2,2 miljonit eurot, sellest 60% ehk kuni 1,3 miljonit eurot kaetakse Euroopa Liidu vahenditest, Hiiumaa valla omaosalus on vähemalt 40%.

„Lähikümnenditel kasvab Hiiumaal eakate ja erivajadustega inimeste arv, kelle abi ja toetusvajadus on suhteliselt madal, kuid kes oma praeguses elukohas siiski ei saa iseseisvalt hakkama ning kellele igapäevane teenuse osutamine ja/või kodu kohandamine inimese vajadustele vastavaks ei ole kas võimalik või mõistlik,“ selgitas abivallavanem Liisi Mäeumbaed.

Teenusmaja eesmärk on luua Hiiumaa vallas abi- ja toetusvajadustega inimestele nende võimalikult iseseisvat toimetulekut soodustav ja toetav elukeskkond. „Teenusmajja rajatakse 10 korterit, üheksa ühetoalist ja üks kahetoaline, kokku 11 inimesele. Selleks kasvab Pargikodu klientide arv 31 inimesele,“ ütles Hiiumaa Sotsiaalkeskuse juhataja Riho Rahuoja. Ta lisas, et Kärkla inimeste jaoks on see kauaoodatud muutus, kuna seni siin piirkonnas võimalus taolist teenust saada puudus.

Kehtiva Hiiumaa valla eelarvestrateegia järgi on teenusmaja ehk Pargi hooldekodu

II etapi tööd kavandatud 2027. aastasse. „Vallavalitsus soovib seda protsessi aga kiirendada ning augustis volikogule üle antava uue eelarvestrateegia kohaselt on järgmisel aastal projekteerimise kuludeks ette nähtud 100 000 eurot ning ehitustööd jääksid 2026. aastasse,“ selgitas vallavanem Hergo Tasuja, et vajalik projekt soovitakse võimalikult kiiresti ellu viia, kasutades ühtlasi ära madalamate ehitushindade perioodi.

Teenusmaja asukoht on looduslähedane, ent samas sisuliselt Kärkla linna keskses: kümneminutilise jalutuskäigu kaugusel on erinevad kauplused, rajatav „riigimaja“, kultuurikeskus ja raamatukogu, muuseum, kirik, mererand jne. Lisaks aitab teenusmaja kujundada „Kärkla sotsiaallinnakut“ ehk erinevate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste pakkumist kompaktelt – läheduses on Hiiumaa haigla, Kärkla perearstikeskused, apteek, samuti ka kliendile vajalikud teised sotsiaalteenused.

Hiiumaa teenusmaja projekt käivitub Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturavalitsuspoliitika fondide vahendite toel.

TRIINU RAJASALU

Parvlaev Leiger suundub septembri lõpus dokitöödele

TS Laevad on 2024. aastaks planeerinud kahe parvlaeva hooldustööd dokis, nendest esimene on juba toimunud ning Saaremaa liini parvlaev Tõllu suuremad värvi- ja hooldustööd said kevadel tehtud.

Septembri lõpus on järg parvlaeva Leiger käes. Alates 23. septembrist asendab paari nädala jooksul Hiiumaa liinil Leigrit parvlaev Regula. Arusaadavalt võib see reisijatele kaasa tuua mõningaid ebamugavusi, kuid TS Laevade meeskond on nendeks töödeks planeerinud optimaalseima ajaakna ning hooldustöödele vaatamata keegi saarele viimata ei jää.

TS Laevade laevandusvaldkonna ja juhatuse liikme Guldar Kivro sõnul teostatakse Leigri sarnased hooldustööd nagu Tõllule. „Meie parvlaevadel on kohustus käia viie aasta jooksul vähemalt kaks korda dokis ning kahe doki vaheline aeg ei tohi olla pikem kui kolm aastat. Näiteks üks asi, mida vaid kuivdokis teha saab, on kere värvimistööd ja nii saavad lisaks muudele töödele Tallinnas BLRT laevaremonditehases uue värvikihi nii

Foto: TS Laevad

Leigri kere kui autotekk. Soolane vesi ja pidev kasutus jätab kolme aastaga korraliku jälje,“ avab Kivro dokitööde tagamaid.

„Suure tõenäosusega sõidab Regula pigem harvem, põhilaevana on Tiiu harjumuspäraselt liinil, aga ka Regula ülesõit on umbes sama kiire kui põhilaevaga ja ilmselt on huvitav vahelduseks ka nostalgilisema lae-

vaga Hiiumaa ja mandri vahel sõita. Lisaks avaneb erakordne võimalus Tallinnas Rocca al Mare piirkonna rannajoonelt või Eesti Vabahoiumuuseumist Leigrit Paljassaares asuvas remonditehases vaadata,“ lisab Kivro.

AS TALLINNA SADAM/TS LAEVAD OÜ

Kohaliku omaalgatuse programmi (KOP) taotlusvoor avaneb 1. septembril

Hiiumaa KOPi 2024. aasta toetussummat suurendati 65 000 euron. Kuna keadvoorus on sellest jagatud juba 30 000 eurot, siis sügisvoorus saab taotlusi toetada 35 000 euroga. Tegelik rahastusvajadus on KOPis alati olnud suurem, kui võimalusi häid projekte toetada. Toetust saab olenevalt aastast ja voorst 50-65% taotlustest. Võrdluseks, et eelmisel aastal oli KOPis toetusteks 42 000 eurot. Sügisvoor avatakse 1. septembril ja taotluste esitamise tähtaeg on 1. oktoober. Taotlused tuleb esitada e-keskkonnas.

KOPi viiakse ellu kahe meetme kaudu:

- kogukonna areng;
- investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine.

Kogukonna arengu meetme kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevdamise ja tõhusama koostöö tekkesse. Ühe projekti toetuse piirsumma on 2500 eurot.

Investeeringute ja kogukonnateenuste arendamise meetme kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalis-

kus kasutuses olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse. Ühe projekti toetuse piirsumma on 4000 eurot. Lisainfot KOPi kohta leiab Hiiumaa Arenduskeskuse veebilehelt. Sealt näeb ka seda, milliseid taotlusi on eelnevates voo- rudes toetatud. Küsimuste korral ja konsultatsiooniks võib alati julgelt pöörduda vabaihenduste konsultant Kaja Sõrmuse poole.

Ootame rohkelt toredaid taotlusi! Lisainfo: Kaja Sõrmus, 5345 9558, kaja.sormus@hiiumaa.ee

Kodanikuühiskonna innovatsioonifondi 2024. aasta taotlusvoor (tähtaeg 15.10)

Innovatsioonifond toetab kogukondade ja kohalike omavalitsuste omavahelist koostööd kogukonnakeskse valitsemisviisi kaudu ning pakub seeläbi võimaluse ühiselt tõsta elanikkonnakaitse võimekust kogukonnas.

Julgeolekuolukorrast tingituna on 2024. aastal innovatsioonifondi fookuses just elanikkonnakaitse.

Taotlusi saab esitada kuni 15.10.2024 kell 23.59 Kultuuriministeeriumi taotluste me-

netlemise infosüsteemi ehk TMS kaudu aadressil <https://toetused.kul.ee/et/login>.

Lisainfo: <https://kysk.ee/taotlejale/toetused-vabauhendustele/taotlusvoorud/Ki24/>

HIIMUMAA NOORTE STIPENDIUMIFOND

Hiiumaa noorte stipendiumifond on loodud SA Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondina, mida koordineerib SA Hiiumaa Arenduskeskus koostöös MTÜ Hiiumaa Ettevõtjate Liiduga ning mida toetab Hiiumaa vallavalitsus.

Rohkem infot – www.hiiumaaarenduskeskus.ee

Toeta Hiiumaa noorte stipendiumifondi!

Annetuse saaja
Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond

Arvelduskontod
EE117700771000664610 LHV Pank
EE672200221001101347 Swedbank

Selgitus
Annetus Hiiumaa noorte stipendiumifondi

Hiiumaa noorte stipendiumifond avaneb taas!

Hiiumaa noorte stipendiumifond on SA Hiiumaa Arenduskeskuse ja MTÜ Hiiumaa Ettevõtjate Liidu toel loodud fond, mille eesmärgiks on muuta kõrghariduse omandamine Hiiumaa noortele kättesaadavamaks ning luua Hiiumaalt kõrgharidust omandama läinud noortel parem side kodusaarega.

2023. aastal anti välja esimene Hiiumaa noorte stipendium Stiina Lepamaale. Stiina soovitab kõigil Hiiu-

maa noortel, kes on ülikooli teekon-naga alustamas, kindlasti Hiiumaa noorte stipendiumifondi kandideeri-da ning leiab, et antud stipendium toetab oluliselt tema õpinguid kodust eemal ning muudab tudengielu kerge-maks – ära kõhkle, sest kahetseda ei ole midagi!

Tänavusele stipendiumile kandidee-rimine on avatud 29. augustist ku-ni 29. septembrini 2024. Kandideeri-

miseks edasta digiallkirjastatud taot-lus koos lisamaterjalidega: birgit.lukk@hiiumaa.ee. Lisainfo kandideerimise koh-ta on leitav Hiiumaa Arenduskeskuse ko-dulehel: www.hiiumaaarenduskeskus.ee.

Ühtlasi ootab Hiiumaa noorte stipen-diumifond kõikide Hiiumaa elanike, sõp-rade ja kaasaelajate abi annetuste näol, et saaksime üheskoos anda meie noortele tiivad. Toeta sinagi!

DETAILPLANEERINGUD

Kärdla linnas asuva Rookopli tn 20 maaüksuse detailplaneeringu eskiisi avalik väljapanek

Hiiumaa Vallavalitsus korraldab Kärdla linnas asuva Rookopli tn 20 maaüksuse detailplaneeringu (katastritunnus 37101:006:0550) eskiisi avaliku väljapaneku 23. august – 22. september 2024 tööajal Hiiumaa vallavalitsuses (aadress Keskväljak 5a, Kärdla linn, Hiiumaa vald) ja Hiiumaa valla veebilehel.

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on Rookopli tn 20 maaüksusele ehitusõiguse määramine olemasolevate hoonete rekonstrueerimiseks ja uute püstitamiseks (maaüksusel kokku kuni kolm hoonet), teede ning liik-luskorralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste paigutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määramine, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele, Liivajõgi oja kalda ehituskeeluvööndi vähendamine.

Detailplaneeringu eskiisi avalik arutelu toimub 2. oktoober 2024 kell 15.00 Hiiumaa vallavalitsuses (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald). Täiendav info Maiken Lukas, 5191 7709, maiken.lukas@hiiumaa.ee.

Viita küla Männiku kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 24.07.2024 korraldusega nr 422 algatati Viita küla Männiku kinnistu (katastritunnus 39201:001:1444) detailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused.

Planeeringu koostamise eesmärgiks on jagada Männiku kinnistu kaheks krundiks. Planeeritavale põhjapoolsele krundile määrata ehitusõigus elamu ja abihoonete püstitamiseks, määrata arhitektuursete tingimused hoonetele, tehnorajatiste ja -võrkude väljaehitamiseks vajaminevate koridoride asukohad ja vajalikud servituutide alad. Teine planeeritav krunt jääb ehitusõigusega maatulundusmaaks.

Korralduse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja avalikus dokumendiregistris.

Kalda maaüksuse detailplaneeringu osaliselt kehtetuks tunnistamine

Hiiumaa Vallavolikogu 20.06.2024 ot-

susega nr 194 tunnistati kehtetuks Kõrgessaare Vallavalitsuse 24.10.2010 korraldusega nr 278 kehtestatud Kalda maaüksuse detailplaneering (DAGO-pen OÜ töö nr 10-52) planeeringus hõlmatud Tiigi maaüksuse osas.

Kehtetuks tunnistamise otsusega saab tutvuda tööajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja avalikus dokumendiregistris.

Palli telkimisala laiendamise detailplaneeringu kehtestamine

Hiiumaa Vallavolikogu 20.06.2024 otsusega nr 197 kehtestati Palli telkimisala laiendamise (katastritunnused 39201:002:0510 ja 39201:002:0510) detailplaneering (Dagopen OÜ töö nr 23-27).

Detailplaneeringu eesmärk on Palli telkimisala laiendamise tarbeks ehitiste ehitusõiguse määramine, teede ning liikluskorralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste paigutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määramine, arhitektuursete tingimuste määramine ehitistele ning ranna ja kalda ehituskeeluvööndi vähendamine.

Kehtestamise korralduse ja planeeringuga on võimalik tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja valla veebilehel.

Kärdla linna Liiva tn 1 detailplaneeringu kehtestamine

Hiiumaa Vallavolikogu 20.06.2024 otsusega nr 196 kehtestati Kärdla linna Liiva tn 1 (katastritunnus 37101:012:0820) detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr DP23-02).

Detailplaneeringu eesmärk on määrata Liiva tn 1 kinnistule ehitusõigus olemasoleva elamu rekonstrueerimiseks korterelamuks ja abihoonete rajamiseks, sihtotstarbe muutmiseks, määrata hoonestusala ning arhitektuursete tingimused hoonetele, tehnorajatiste ja -võrkude väljaehitamiseks vajaminevate koridoride asukohad ja vajalikud servituutide alad. Detailplaneeringuga tehakse ettepanek muuta Kärdla linna üldplaneeringut, muutes pere- ja ridaelamu maa juhtotstarvet korterelamu maaks.

Kehtestamise korralduse ja planeeringuga on võimalik tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja valla veebilehel.

Kärdla linna Rookopli tn 22b detailplaneeringu algatamine

Hiiumaa Vallavolikogu 20.06.2024 otsusega nr 195 algatati Kärdla linna Rookopli 22b detailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused ning jäeti algatamata keskkonnamõju strateegiline hindamine. Planeeringuala-na mõistetakse Hiiumaa vallas Kärdla linnas Rookopli tn 22b maaüksust katastritunnusega 37101:007:0014.

Planeeringu algatamise põhjuseks on huvitatud isiku soov Kärdla linnas Rookopli tn 22b maaüksusele korterelamute planeerimine. Planeeringu eesmärk on vajadusel planeeringuala kruntideks jaotamine, krundile sihtotstarbe määramine, hoonestusala ja arhitektuursete tingimuste määramine korterelamute ehitamiseks, ehitusõiguse määramine koos juurdepääsu, liikluskorralduse ja tehnovõrkude lahendusega. Detailplaneering on üldplaneeringut muutev, sest on vaja muuta üldplaneeringus määratud maaüksuse juhtotstarbe korterelamu maaks ja kaubandus-, teenindus- ja büroohoone maaks.

Algatamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja Hiiumaa Vallavalitsuse avalikus dokumendiregistris <https://atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=322909>.

Paope küla Laaneotsa maaüksuse detailplaneeringu kehtestamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 12.06.2024 korraldusega nr 359 kehtestati Paope küla Laaneotsa maaüksuse (katastritunnus 39201:002:0346) detailplaneering (AA Arhitektid OÜ töö nr 21-07).

Planeeringu eesmärgiks on Laaneotsa maaüksuse kruntimine kaheks 1 ha suuruseks krundiks, ehitusõiguse määramine üksikelamu ja kuni kahe abihoone püstitamiseks, teede ning liikluskorralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste paigutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määramine, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele, kruntidele sihtotstarbe määramine elamumaaks.

Kehtestamise korralduse ja planeeringuga on võimalik tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja valla veebilehel.

EMMASTE PÄEVAKESKUS

- R, 6. septembril väljasõit Tallinnasse Kadriorus asuvasse Vanurite Eneseabi- ja Nõustamisühingu aiapeole. Info ja registreerimine 5376 4040, Eve Ellermäe.
- R, 6. septembril retk Ida-Lätimaale. Kohad täis.
- R, 6. septembril ja N, 26. septembril pediküüriteenus Emmaste päevakeskuses. Registreerimine Aimi Jaarma, tel 514 4327.
- R, 27. septembril kl 11 Emmaste osavalla eakate kokkusaamine Sõru muuseumis.
- Esmaspäeviti, 16., 23. ja 30. septembril kl 14 toolitants Emmaste päevakeskuses. Kõik huvilised on oodatud!
- Kolmapäeviti kl 11 vestlusring Emmaste päevakeskuses.
- Täpsustub info võimlemisringi ja käsitööringi algusaja kohta. Kontakt: juhendajad või 5376 4040.
- Võimalus kasutada dušši. Kontakt 5376 4040, Eve Ellermäe.
- Ettepanekud üritusteks ja huviringideks tel 5376 4040, Eve Ellermäe.

KUULMISKESKUSE VASTUVÕTT

10. septembril Kärdla päevakeskuses, Põllu 1
Registreerimine: tel 505 5746 või pille.alevi@hiiumaa.ee

Oled unistanud uutest õskustest - veel saab mõtted teoks teha!
Tule õpi imelises Suuremõisa lossis.

Tasuta kursused august-detsember 2024

Rootsi teenindus- ja ärikeeel, 40 ak tundi
Andmeanalüüsi töövõtted MS Exceliga, 24+7 ak tundi
Ettevalmistus Puitmajaehitaja, tase 4 ja 5 kutseeksamiks, 50/60 ak tundi
Ruumiliste detailide joonestamine ja 3D mudelite prototüüpimine, 36+18 ak tundi
Hiiumaa giidide jätkukursus, 80 ak tundi
Meeskonna ühistöö MS Office 365-ga: Outlook, Sharepoint (sh OneDrive) ja Teams, 24 ak tundi
Digiturundus (käsitöötoodete), 36 ak tundi
Tehnik-joonestaja baaskursus (arvutikursus), 112 ak tundi

Lisainfo aadressil koolitused@hak.edu.ee ja kooli kodulehel hak.edu.ee/et/koolituskalender

HIIMUMAA AMETIKOOL
www.hak.edu.ee
#hiiumaaametikool

Kasvatamis- ja
Tehnikakool

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

VALTER KRUUT
ÜLO RÜGA
KAUPO MÄNNAMAA
ARVO SEIM
JÜRI VALS
KULLA VANASELJA
HELLEN TSELLER
VILMA KADASTU
HELME KUUSIKU
MAAJA TÜÜR
URVE KALME
EDVIN ORAV

Vallavalitsus võttis vastu Kärkla lasteaia detailplaneeringu ja korraldab avaliku väljapaneku

Hiiumaa Vallavalitsus võttis 7. augustil vastu Kärkla lasteaia detailplaneeringu, mille eesmärk on rajada Nuutri 11 kinnistule kaheksarühmaline lasteaed koos hoovialaga. Lasteaeda on planeeritud kuni 142 last.

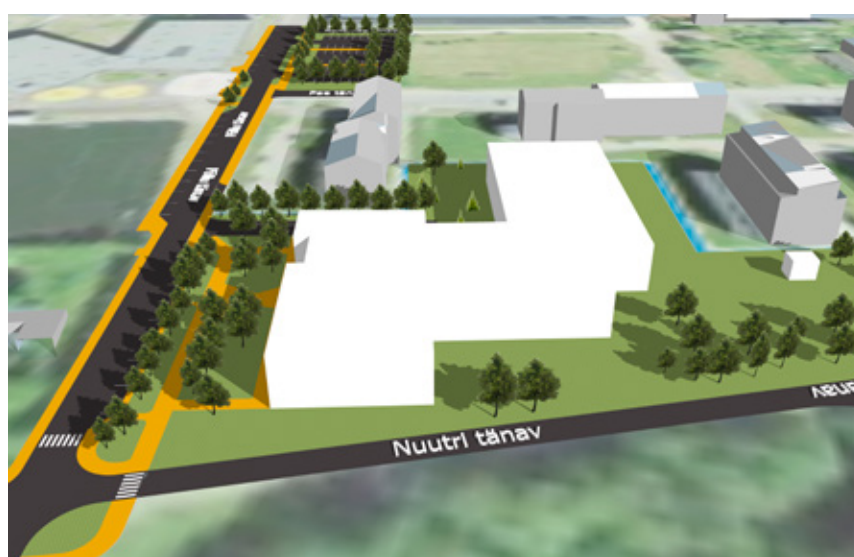
Piirkonnas on rohkelt nii korterelamuid kui eramuid, mistõttu on asukoht kodulähedase lasteaia kavandamiseks ideaalne. Detailplaneeringu lahendusega viiakse ellu üldplaneeringu ning valla arengukava eesmärged.

Lasteaia krundil on tagatud üheksa parkimiskohta töötajatele ja teenindavale transpordile. Kaheksa avaliku parkimiskohta on planeeritud Põllu tänava ääres ja 48 parkimiskohta Põllu tn 30 kinnistule planeeritud avalikus parklas. Põllu tn 30 parkla on planeeritud avalikuks parklaks, mis teenindab lisaks lasteaiale ka üle tee asuvat spordikeskust. Planeeringus on lahendatud jalakäijate turvaline liikumine Põllu tänava ääres parkla ja las-

teaia vahel. Selleks on kavandatud Põllu tänavale lasteaiapoolsele küljele uus kõnnitee. Nuutri tänavale on planeeritud parkimise ja peatumise keeld kogu tänava pikkuses. Täpne liikluslahendus määratakse tee-ehituse projektis.

Detailplaneeringus on liiklus- ja parkimiskorraldus teadlikult kujundatud eesmärgiga kujundada kaasaegne linnaruum, mis on jalakäiale sõbralik ja keskkonnasäästlik. Laiem eesmärk on, et Kärkla keskuse piirkonnas liigutakse asutuste ja teenuste vahel jalgsi või kergliiklusvahenditega ning võimaldada, et see oleks mugav ja turvaline. See aitab parandada elanike üldist tervist, kuna soodustab liikumist ja värskes õhus viibimist ning sellega kaasnevalt liigub linnas vähem autosid, on vähem müra ja puhtam õhk ning meeldivam keskkond.

Tänavaruumi uuendamisel tuleb lisaks liiklusruumile luua juurde peatumiskohti ja suhtlusruumi. Selliseid

kohti vajavad nii eakad inimesed kui ka noored. Ristmiku ligidal on selliseks peatuskohaks sobiv paik. Laste-

aia esine ala on koht, kus juttu rääkida enne või peale lapse lasteaeda viimist või leppida kokku kohtumisi ja

seal turvaliselt oodata. Selline minipark ei ole mõeldudki pikemaks puhkuseks või meelelahutuseks, kuid aitab luua asutuse sissepääsu ette meeldiva keskkonna. Hooneni liikumine läbi pargiala, mitte läbi parkla suurendab liikumisel turvalisust. Eriti arvestades asjaolu, et majast väljudes on lapsed elevil ning võivad liiga kergelt sattuda muidu autode ette.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub töö ajal ajavahemikul 29.08.-11.09.2024 Hiiumaa vallavalitsuses aadressil Keskväljak 5a, Kärkla linn, Hiiumaa vald ja Hiiumaa valla veebilehel. Avaliku väljapaneku ajal on kõigil huvitatutel võimalik planeeringulahendusega tutvuda ning vallavalitsusele kirjalikult sisulisi ettepanekuid ja arvamusi esitada.

MAIKEN LUKAS

KAIRE NÖMM

SÜNDMUSED

Neljapäev, 22. august

kl 18 Kärkla Muusikakooli tutvustav kontsert „Mis on muusika?“, esinevad õpetajad.

kl 19 „Helisev Salzburg“ Viscosa Kultuuritehases. Piletid piletlevi.ee/est/piletid/muusika/eesi-muusika/helisev-salzburg-420470/.

kl 21 Hiiumaa kino: „Imede raamat“, šampanjabaar ja resto Kork, <https://hiiumaakino.ee/film/imede-raamat/>.

Reede, 23. august

kl 10–14 suvelõpu kirbuturg Pühalepa Vaba Aja Keskuse õuel.

kl 12 Kärkla Nukuteatri etendus „Hundi kõrval“ Pühalepa VAK õuel, Lossi tee 1, Suuremõisa.

kl 18 „Kassari klassika 2024“ Kassari kabelis.

23.–25. august. DrinkAnDraw Viscosa Kultuuritehases, facebook.com/events/756589830001425.

Laupäev, 24. august

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

kl 11 laskumine Tahkuna tuletornist facebook.com/HiiuRope/.

kl 12 Hiiumaa põllupäev, Ollima teraviljakuivati, Emmaste, <https://hiiumaa.ee/event/hiiumaa-pollupaev/>.

kl 10–14 kirbuturg Käina COOPi kõrval.

kl 12 Kärkla Nukuteatris külalisetendus „Lugu kilekotist“ teatritrupilt Lendav Lehm.

kl 15 Fine5 tantsuteatri lavastus „Mina olin siin“ Viscosa Kultuuritehases, piletlevi.ee/est/piletid/muusika/eesi-muusika/helisev-salzburg-420470/.

Pühapäev, 25. august

kl 10.00 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

kl 10 Paluküla XCO – Husqvarna Eesti olümpiakrossi karikasari. Registreerumine ja lisainfo www.xco.ee.

kl 12 igapäevatsirkus – tsirkus iga päev! Luidja tsirkusetalu, pilet 3 eurot

Esmaspäev, 26. august

kl 19 „Suurveeuputus“, Linnateatri etendus Kärkla Kultuurikeskuses <https://www.piletilevi.ee/est/piletid/suurveeuputus-429765/>.

kl 19 Hiiumaa kino: „Imede raamat“, Viscosa Kultuuritehas, <https://hiiumaakino.ee/film/imede-raamat/>.

Teisipäev, 27. august

kl 19 „Suurveeuputus“, Linnateatri etendus Kärkla Kultuurikeskuses.

kl 19.30 Bingo ja Tango, Viscosa Art Café.

Laupäev, 31. august

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

kl 12 Kärkla Nukuteatris etendus „Vaeslapse käsikivi“.

kl 18 Orjaku muinastulede öö Orjaku sadamas.

kl 19 muinastulede öö piknik Kärkla sadamas.

kl 19 muinastulede öö Jausa rannas.

Pühapäev, 1. september

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

kl 12.00–14.00 on kõikidel huvilistel võimalik külastada Kärkla Kooli. Kohapeal on majabingo, elav muusika, kohvik ja muud põnevad tegevused. Palume kaasa võtta vahetusjalatsid!

1.–30. september Vananaistesuvi Hiiumaal, vananaistesuvi.ee

Esmaspäev, 2. september

2.–13. september mammograafiabuss Hiiumaal Kärkla tervisekeskuses, tervisekassa.ee/mammograafiabussid.

Reede, 6. september

kl 18 „Kassari klassika 2024“ gala-kontsert Kassari kabelis.

kl 20 vananaistesuve ööretk „Armastusega ümber kadakate maalides“ algusega Käinast, vananaistesuvi.ee.

Laupäev, 7. september

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

Pühapäev, 8. september

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

Teisipäev, 10. september

kl 19 „Erik ja Anna“, LendTeatri etendus Kärkla kultuurikeskuses. Piletid piletikeskus.ee/et/e/figa9i?affiliate=pkh1e6.

Kolmapäev, 11. september

kl 18 Pärdi päevad 2024 Hiiumaal: PARTIITA. Tähe-Lee Liiv (klaver), Marcel Johannes Kits (tšello). Kärkla Püha Ristija Johannese kirik, lisainfo nargenfestival.ee.

Reede, 13. september

kl 11.30–16 keskkonnapäev „Meremajandus“ Kärkla Kultuurikeskuses, facebook.com/events/1206577964030873.

Laupäev, 14. september

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

14.–15. september jahtklubi Dago sügisregatt 2024 Kärkla sadamas, jkdago.ee.

14.–15. september Hiiumaa 62. KV orienteerumises, www.hoke.ee.

Pühapäev, 15. september

kl 10 hülgevaatlusretk Kärkla sadamast.

Saarte karikasari motokrossi IV etapp Nurste krossirajal, facebook.com/krossitreennid.

kl 12 maalimise töötuba „Kepsakassui, ehk kuidas joonistada sõstart!“

Dagen Haus, Orjaku. Piletid Fientast.

Teisipäev, 17. september

kl 10 koolitus naistele „Inspireeritud müük“ Hiiumaa Arenduskeskuses, <https://hiiumaaarenduskeskus.ee/uritused/koolitus-naistele-inspireeritud-muuk/>.

Reede, 20. september

kl 20–23.30 vananaistesuve ööretk „Armastusega Seinani ja tagasi“ algusega Kärklalt, vananaistesuvi.ee.

Laupäev, 21. september

kl 10–14 hiidlaste sügislaad Kärkla keskväljakul.

Neljapäev, 26. september

26.–29. september fotoretriit Kalanase Hõbekala külalistemajas, aliissinialu.com/kalana-paradiis.

Laupäev, 28. september

Perepäev Mihkli talumuuseumis.

Kolmapäeviti

Disc golf'i nädalamängud algusega kell 18.30 Käina disc golf'i-pargis. Lisainfo Facebooki grupis Hiiumaa Discgolf.

Neljapäeviti

kl 17 orienteerumiselnapäevakud, lisainfo www.hoke.ee.

Dago karikasari etapp, Kärkla sadam. Lisainfo <https://jkdago.ee/>.

NÄITUSED

KÄRDLA KULTUURIKESKUS

Avatud E–R kl 10–18
7.06–26.08 „Piltidega imetabamas“. Lasteraamatute illustatsioonide näitus.
6.08.–6.09. Maret Melderi maalid.
24.08.–30.09. näituseruumis Jane Tiidelepp–maalid.
August–september Kärkla Kultuurikeskuse laste loomeringi näitus.

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA

Avatud E–P 10–17
Uus näitus „Vangla ja armastus. Elu ja unistus. Ülo Sooster 100“
Uus püsinäitus „Kärkla–rootsi küla, saksa alev, eesti linn“.
Avatud meenepood ja laste mängutuba.

NELJA NURGA GALERII

Keskväljak 5a, Kärkla

Avatud R–L kell 11–15 ja kokkulepetel.
5. septembril kl 17 avatakse Nelja Nurga Galeriis (Keskväljak 5a, Kärkla) grupinäitus „Graafika on värv on pind on ruum“, mis uurib lähemalt graafikakunsti kolme elementi – pinda, värvi ja ruumi.

Kunstnikud süüvisid loomeprotsessi käigus kolme graafika omaduse, neid põimiti omavahel ning jõuti protsessi käigus erinevate lähenduste, arusaamade ja väljenduslaadideni. Neid elemente analüüsides, uuritakse ka graafika enda võimalusi, piire, vorme ja omapära. Pind, värv ja ruum pole seotud vaid graafika protsessi ja tulemusega, vaid need suhestuvad laiemale ka inimkogemusega.

Osalevad noored kunstnikud Triin

Mänd, Sandra Puusepp ja Paul Rannik.

Näitus jääb Nelja Nurga Galeriis avatuks 28. septembrini.

Kontakt: Kaja Hiis-Rinne, 510 9255; Helle-Mare Kömmus, 529 9429; Kalli Sein, 503 2246, facebook.com/neljanurga.

Hiiumaa ja Hiiumaaga seotud autorite looming ja müük.

RISTNA TULETORN

Ristna tuletornis hüpnäitus „Eiffel Ristna tuletornis“. Näitus jääb avatuks kuni 31. oktoobrini.

TAHKUNA TULETORN

Avatud T–P kl 10–19.

SÕRU MUUSEUM

Avatud augustis iga päev 10–18,

septembris N, R, L 10–18.

7+1 näitust:

• „Soosteri koopiad“, rühmituse Kunstikoobas 25 koopiamali Ülo Soosteri teostest. kuraatorituur 24.08 kl 13. Avatud kuni 29.09.

• „Hapukurgihooaeg“, Hiiumaa kunstniku ja karikaturisti Valdek Alberi päevakajalisi karikatuure aastast 2019–2024. Avatud kuni 29.09.

• Püsinäitus „Taasleitud asjad“ Sõruotsa rannarahva elulaadist.

• Mootorpurjekas „Alar“ põnevelu-lugu.

• „Purjekatest aurulaevadeni. Laevamudelid ja santsukastid.“

• Väike Liia Lüdigi-Algvere akvarellide näitus.

• Väike Emmaste Põhikooli õpilaste tööde väljapanek.

• Välinäitus „Saatusaasta 1944“.

Eesti Mälu Instituudi ning Hiiumaa Muinsuskaitse Seltsi näitus 1944. a suurest põgenemisest.
Kontakt: 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee. Lisainfo: www.facebook.com/sorumuuseum.

SUUREMÕISA LOSS

E–R kl 9–16
Püsinäitus, giidituurid lossis. Külastamise kokkulepped tel 515 8381, info@suuremoisaloss.ee.

ORJAKU SADAMA KÜLAMAJA

Avatud IGA PÄEV 9.00–18.00
Infopunkt, meenepood, kaugtöökontor, näitused: Janika Roosa maalinäitus „Kallas tõukab. Meri tõmbab“, stendinäitus Hiiumaa purjetamise ajaloost. Info tel 5244 820.

